

Kontrolrapporten for 2017

Kontrolrapporten for 2017

Kontrol af Svanemærket og EU-Blomsten

Svanemærket og EU-Blomsten er i sig selv bevis for, at et produkt eller en service er blandt de mest miljøvenlige på markedet. Vores kontrolarbejde sikrer dels, at producenter overholder de krav, de skal, og dels at virksomheder og forhandlere ikke bruger mærkerne forkert eller ulovligt. I sidste ende handler det om at værne om mærkernes troværdighed, så forbrugere og professionelle indkøbere kan være trygge.

Kontrolchef Trine Pedersen; Miljømærkning Danmark

Indhold:

Introduktion

- Hvorfor har vi kontrol?
- Hvad er kontrolrapporten?
- Opsummering af resultaterne for 2017

Regler og procedurer for kontrolarbejdet

- Hvilke regler gælder?
- Hvordan foregår kontrol og overvågning af Svanemærket og EU-Blomsten?
- Eksempler på overtrædelser

Kontrol og overvågning i 2017 og tidligere år

- Produkter med miljømærke
- Efterkontrollen 2017 sammenlignet med tidligere
- Markedsovervågningen 2017 sammenlignet med tidligere

Oversigt over miljømærkede produkter

Introduktion

Hvorfor gennemfører vi kontrol?

Miljømærkerne Svanemærket og EU-Blomsten er et markedsføringsredskab, der gør det enkelt for forbrugere og virksomheder at vælge blandt de miljømæssigt bedste produkter og services. Derfor skal miljømærkernes kriterier overholdes, og derfor må mærkerne ikke misbruges. Virksomheder, der har en miljømærkelicens, skal overholde reglerne for brug af deres miljømærke, og virksomheder uden licens må ikke anvende Svanen eller Blomsten i deres markedsføring. Det er årsagen til, at Miljømærkning Danmark overvåger markedet og gennemfører løbende kontrol.

Hvad er kontrolrapporten?

Miljømærkning Danmark (MMD) udgiver en gang årligt kontrolrapporten, der er en afrapportering af det arbejde der løbende foregår med at kontrollere de to mærker. Opgaven består mere præcist i:

- kontrol af hvorvidt produkter eller tjenesteydelser med licens overholder de krav, der er fastsat i kriterierne for den aktuelle produktgruppe
- overvågning af, hvordan mærkerne anvendes til markedsføring

Den sidstnævnte type kontrol foretager MMD dels af de virksomheder, der har opnået retten (dvs. fået licens) til at anvende et miljømærke og dels af detailhandel og andre forhandlers anvendelse af mærkerne i marketingmaterialer m.v.

Denne rapport beskriver resultaterne af kontrolarbejdet i 2017 set i forhold til resultaterne fra de foregående år og sammenholdt med udviklingen i miljømærkningen generelt.

Opsummering af resultaterne for 2017

Miljømærkning Danmark har i de seneste år oplevet en stor vækst i omsætningen af miljømærkede produkter, og der er flere miljømærkede produkter på hylderne end nogensinde før. Udviklingen af Svane- og Blomstmærkede produktet er gået fra ca. 3.500 produkter i 2007 til ca. 16.000 produkter ved udgangen af 2017. Antallet af licenser er i samme periode fordoblet, så der i dag findes over 900 licenser med Svanen og Blomsten på det danske marked.

Ud af de 370 virksomheder, der havde en dansk miljømærkelicens i 2017, blev 104 kontrolleret – det svarer til 28%. Når der er listet knap 550 virksomheder med miljømærkede produkter på www.ecolabel.dk er det fordi mange af dem har fået udstedt deres licens i et andet land, og kontrolleres der.

Resultater af efterkontrollen

Der blev lavet stikprøvekontrol for konserveringsmidlet MI (methylisothiazolinone) i vådservietter. 11 tilfældigt udvalgte vådservietter på det danske marked blev testet for MI, og de var alle fri for stoffet.

For en række trykkerier manglede årsopgørelser, dvs. opdatering af forbrug, kemi og papir i database. Årsopgørelser er modtaget, tjekket og fundet i orden for alle trykkerier med undtagelse af 7 trykkerier, hvor kontrollen stadig pågår primo maj 2018.

I efterkontrollen blev der også fundet en række mindre overtrædelser af reglerne. Typiske overtrædelser var at:

- mængden af en råvare var ændret, uden at virksomheden havde søgt om godkendelse af ændringen.
- en råvare allerede var anvendt i produktionen, før den var godkendt.
- årsopgørelsen af ressourceforbrug (f.eks. forbrug af kemikalier, papir og energi) for det foregående år manglede.
- nogle firmaer inden for tjenester – fx rengøringsfirmaer og vaskerier har anvendt enkelte ikke godkendte eller tilladte kemikalier
- manglende styr på procedurer og ansvar i forbindelse med miljømærkning.

Efterfølgende er alle disse mindre overtrædelser bragt i orden, og forholdene godkendt af MMD. Tre licenshavere valgte at opsig licensen i forbindelse med efterkontrollen, da de ikke ønskede at foretage den årlige indberetning. Ingen af overtrædelserne har været af en karakter, der har ført til inddragelse af en licens eller politianmeldelse.

I 2017 blev ingen licenser inddraget. I 2016 blev én licens inddraget, og i 2015 blev to licenser inddraget i forbindelse med efterkontrollen.

Resultater af markedsovervågningen

I 2017 blev der fundet 48 overtrædelser i markedsovervågningen. Ingen overtrædelser var af en så alvorlig karakter, at det medførte politianmeldelse. I 2017 var der i lighed med de seneste år særlig fokus på rengøringsfirmaer, og der blev fundet 6 overtrædelser, hvor Svanen og/eller Blomsten blev brugt til generel profilering af firmaet, selvom det kun var nogle få af de anvendte rengøringsmidler, der var miljømærket. I 2017 var der ligesom i 2016 også fokus på brændeovne, og der blev fundet 14 overtrædelser, hvor hovedparten vedrørte markedsføring med Svanen på brændeovnsforhandleres hjemmeside efter udløb af licens. Andelen af håndhævelser, der er relateret til tjenesteydelser faldt fra godt 50% i 2015 til 17% i 2017.

Regler og procedurer for kontrolarbejdet

Hvilke regler gælder?

I Danmark er der en bekendtgørelse, der beskriver rammerne for arbejdet med miljømærkerne samt regler for anvendelse af mærkerne og hvordan overtrædelser skal håndteres:

- Bekendtgørelse nr. 447 om det europæiske og det nordiske miljømærke offentliggjort den 23. april 2010
- For Svanemærket findes der regler fastsat af Nordisk Ministerråd, der blandt andet beskriver licenshaveres ansvar ved brug af Svanemærket:
- Regler for Svanemærkning af produkter 2016
- For det europæiske miljømærke, EU-Blomsten, findes der en forordning, der beskriver regler og licenshaveres ansvar ved brug af mærket:
- Europa-Parlamentets og Rådets Forordning (EF) Nr. 66/2010 af 25. november 2009 om EU-Blomsten (med tilhørende ændringer)

Hvordan foregår kontrollen og overvågningen af Svanemærket og EU-Blomsten?

Miljømærkning Danmarks kontrolopgaver har hjemmel i bekendtgørelsen om administration af det europæiske og det nordiske miljømærke.

§ 6. Miljømærkning Danmark har til opgave, at:

8) kontrollere licens- eller registreringshavers opfyldelse af de gældende kriterier og anvendelsesbetingelser, herunder inddragelse af licens eller registrering til anvendelse af det europæiske og det nordiske miljømærke,

9) overvåge og reagere overfor ulovlig anvendelse af det europæiske og det nordiske miljømærke, jf. bekendtgørelse 447/2010.

Miljømærkning Danmark udfører forskellige former for kontrolarbejde:

- Kontrol i forbindelse med tildeling af licens
- Løbende kontrol af virksomheders produktion, produkter eller services
- Løbende kontrol af brugen af miljømærkerne i markedsføring

Kontrol ved tildeling af licens

I forbindelse med at virksomheden får sin licens, foretager MMD kontrolbesøg – uanset hvor i verden produkterne fremstilles. Det gøres bl.a. for at vurdere, om produkt, produktionsforhold og arbejdsproces stemmer overens med det, der er beskrevet i den indsendte dokumentation. Og for at kontrollere, at virksomheden har et kvalitetsstyrings-system – dvs. et system, der sikrer, at virksomheden i den daglige drift kan overholde de krav, der er i kriterierne.

Løbende kontrol af produktion, produkter eller services

I den løbende årlige opfølgning foretages der efterkontrol, dvs. stikprøver blandt de virksomheder, der har licens. Omfanget af dette arbejde er på et niveau, der sikrer, at alle virksomheder bliver kontrolleret mindst én gang inden for den periode, deres licens gælder.

Efterkontrollen kan foretages på flere måder:

- MMD aflægger et nyt kontrolbesøg på virksomheden.
- MMD gennemgår dokumentation og produktionsspecifikationer tilsendt fra virksomheden.
- MMD gennemgår opgørelser for f.eks. virksomhedens ressourceforbrug tilsendt fra virksomheden.
- MMD gennemgår på ny virksomhedens rutiner for produktion og kvalitetssikring.
- MMD tester miljømærkede produkter der er indkøbt til formålet; f.eks. for indhold af ikke tilladte stoffer.

Markedsovervågning; anvendelsen af mærkerne

Miljømærkning Danmark foretager også en systematisk overvågning af anvendelsen af miljømærkerne på hjemmesider, i reklamematerialer og i markedsføring generelt. Denne kontrol kaldes for markedsovervågning, og omfatter både licenshavere og forhandlere og stikprøvevis i tilbudsaviser og lignende. I det enkelte år kan fokus være på en bestemt branche – eller på tidligere licenshavere (for at kontrollere, at disse virksomheder ikke fortsætter med at anvende mærkerne).

Herudover tager Miljømærkning Danmark sig af henvendelser fra virksomheder og privatpersoner, som har mistanke om misbrug af miljømærkerne. (F.eks. hvis der er konstateret parfumeduft i et miljømærket produkt, hvor kriterierne forbyder parfume, eller hvis produkter ikke er at finde på www.ecolabel.dk).

Eksempler på overtrædelser

Efterkontrol

Denne form for kontrol er som oftest en planlagt kontrol, hvor en medarbejder fra Miljømærkning Danmark undersøger om virksomheden og deres produkter/service overholder kravene i kriterierne. Som nævnt ovenfor kan dette foregå på en række forskellige måder.

Blandt de typiske overtrædelser af reglerne kan nævnes at:

- producenten har udskiftet råvarer og underleverandører uden/før at dette skift er godkendt af Miljømærkning Danmark. I mange tilfælde lever produktet stadig op til kriterierne for miljømærkning, men der er også eksempler på, at produktet IKKE længere lever op til kriterierne. Sådanne overtrædelser kan opdages ved besøg på virksomheden, kontrol af produktionsspecifikationer eller ved test af produktet.
- virksomheden har forsømt at foretage den løbende opgørelse over forbruget af kemikalier og råvarer, som krævet i kriterierne for services.
- virksomheden har forsømt at teste udledning af kemiske stoffer i fx spildevand.

Markedsovervågning

Denne form for kontrol består i at overvåge, om Svanemærket og EU-Blomsten anvendes korrekt.

Som typiske overtrædelser kan nævnes:

- anvendelse af miljømærke selvom ingen licens haves.
- anvendelse af miljømærket til anprisning af et produkt, som endnu ikke har fået licens, (men der er ansøgt).
- anvendelse af mærket i forbindelse med andre af virksomhedens produkter, som ikke har licens, eller på produkter, hvor det slet ikke er muligt at få licens.
- anvendelse af et miljømærke til generel markedsføring af virksomheden og ikke kun produktet.
- anvendelse af miljømærket efter udløb af licens, som ikke ønskes fornyet.

Sanktioner kan – alt efter overtrædelsens art – spænde fra en henstilling om at bringe sagen i orden til krav om at aflevere en skriftlig redegørelse og til inddragelse af licens. I værste tilfælde kan Miljømærkning Danmark foretage en politianmeldelse af virksomheden. Herudover kan virksomheder, der anvender Svanemærket efter licensens udløb få pålagt at betale en økonomisk kompensation, hvis størrelse er relateret til det gebyr virksomheden skulle have betalt. I tilfælde af politianmeldelse kan virksomheden tillige få tildelt en bøde af anklagemyndigheden.

Kontrol og overvågning i 2017 og tidligere år

Efterkontrollen 2017 sammenlignet med tidligere

I lighed med tidligere år har efterkontrollen i 2017 især fokuseret på virksomhedernes forbrug af kemikalier og energi.

MMD har haft særligt fokus på kontrol af kemisk tekniske producenter, vådservietter, tekstiler, husbyggerier, trykkerier, hoteller, rengøringstjenester og bilvaskehaller. Konkret har der været tale om følgende:

- Kemisk tekniske producenter: sammenligning af godkendte recepter med blandede recepter/produktionsspecifikationer og tjek af etiketter
- Vådservietter: stikprøvekontrol med MI-test af svanemærkede vådservietter
- Tekstiler: kontrol af spildevand, kemiske produkter, fiberleverandører, pesticider i bomuld
- Husbyggeri: kontrol af materialer og kvalitetsstyring
- Trykkerier: kontrol af årsopgørelser med fokus på kemikalie- og papirforbrug
- Hoteller: kontrol af ressourceforbrug (energi, vand, affald og kemiske produkter) samt hotellernes egen kontrol af miljøarbejde
- Rengøringstjenester: kontrol af kemikalier og ressourceforbrug pr. rengjorte m²
- Bilvaskehaller: kontrol af spildevand for tungmetaller

Efterkontrol hos virksomheder – og udviklingen i forhold til tidligere år

Der blev i 2017 udført efterkontrol hos 104 virksomheder.

Resultaterne fra 2017 er sammenholdt med tidligere år i nedenstående skema:

Efterkontrol	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Antal virksomheder efterkontrolleret	101	63	93	113	134	142	163	25 **	125	113	104
Inddragelse af licenser	0	1	0	2	0	2	0	3	2	1	0
Inddragelse af handelsnavne*	-	-	-	-	-	-	-	-	15***	-	-
Politianmeldelser	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

*) Dvs. inddragelse af enkelte handelsnavne/produkter i en licens, hvor krav ikke er overholdt. Hele licensen bliver ikke inddraget, da nogle af handelsnavne overholder kravene. Denne måling er ikke foretaget før 2015.

**) 2014 var licensfornyelsesår for den store gruppe af svanemærkede services (trykkerier, hoteller og bilvaskehaller). Årsopgørelser for forbrugstal o.l. indgår som en del af fornyelsesansøgningerne, hvorfor disse tjenester ikke har indgået i det generelle arbejde med efterkontrol i 2014. Omfanget af efterkontrollen i 2014 har været på niveau med 2012-13 når arbejdet med kontrol af fornyede tjenestelicenser medregnes.

***) I 2015 blev der inddraget i alt 15 handelsnavne i tre licenser. De tre licenser indeholdt andre handelsnavne, hvor krav var opfyldt, hvorfor kun de handelsnavne, der ikke opfyldte kriterierkrav, blev inddraget.

Fra og med 2007 er antallet af miljømærkede varer steget fra ca. 3.450 til ca. 16.000 i 2017. Ca. 550 virksomheder har licenser til disse produkter, og heraf har de 370 virksomheder fået deres licens i Danmark, og bliver kontrolleret her. Selvom antallet af produkter og licenser er steget meget, har antallet af licensinddragelser årligt ligget på samme lave niveau med mellem nul og tre inddragelser. I 2017 blev ingen licenser inddraget i forbindelse med efterkontrollen. For 7 trykkerier er årsopgørelsen fremsendt meget sent eller der har været forhold, som skulle ændres. For disse 7 trykkerier pågår godkendelsesprocessen stadig.

MI-test af svanemærkede vådservietter

I foråret 2015 blev konserveringsmidlet MI (methylisothiazolinone) fundet i 21 vådservietter på det danske marked. MI er allergifremkaldende og må derfor ikke anvendes i kosmetiske produkter mærket med Svanen. Konsekvensen af dette er, at alle nye handelsnavne for vådservietter skal testes fri for MI før de må sælges i Danmark.

Som opfølgning på disse test blev der i 2017 lavet stikprøvekontrol af 11 tilfældigt udvalgte vådservietter, der alle blev testet fri for MI. I 2016 var alle 9 vådservietter i testen fri for MI. Det viser, at ekstra fokus på området har haft effekt.

Markedsovervågningen 2017 sammenlignet med tidligere

Overvågning af produkter/virksomheder

Antallet af sager med forkert brug af miljømærkerne opsummeret pr. produktgruppe/-type:

Kategori	Antal
Brændeovne	15
Rengøringselskaber*	6
Produkter til byggeri og huse	6
Maling	5
Levende lys	4
Kosmetikprodukter	3
Vaske- og rengøringsmidler	2
Vaskerier*	1
Bilvaskehaller*	1
Båd- og biplejemidler	1
Batterier	1
Holdbart træ	1
Toiletpapir og køkkenruller	1
Ingen produktgruppe	1
Ingen produktgruppe	1
I alt	48
*Markering af tjenester	

I 2017 blev der i alt registreret 48 overtrædelser, hvilket er et fald i forhold til 2016, hvor tallet var 62. Set over de sidste 5 år (2011-2017) er det årlige gennemsnit på 49 registreringer, dvs. 2017 ligger på gennemsnittet. I 2017 var der i lighed med tidligere år fokus på rengøringservice og derudover fokus på udløb af licenser til brændeovne som i 2016. En del brændeovnslicenser blev ikke fornyet i 2015 eller blev opsagt i 2016/17, men markedsføringen af produkterne fortsatte på producenternes egne hjemmesider og i høj grad på brændeovns-forhandlernes hjemmesider – 15 sager blev registreret i 2017, mens tallet var 20 i 2016. I 2017 var 17% af alle overtrædelser relateret til svanemærkede services (markeret med * i tabellen ovenfor), mens det i 2016 var 29% og i 2015/2014 var godt 50%. Faldet skyldes de mange sager med brændeovne og ingen sager med trykkerier (2015: 16 trykkerier).

Karakteren af overtrædelserne i 2017 er meget lig med overtrædelserne i de seneste 10-12 år. I lighed med 2016 er der flest tilfælde, hvor Svanen og Blomsten er anvendt i markedsføringen af produkter og services, der ikke har licens til et miljømærke, fx rengøringsfirmaer, som profilerer sig som svanemærkede, men reelt bare anvender nogle få miljømærkede rengøringsmidler.

I 2017 er 16% af overtrædelserne relateret til licenser og licenshavere, hvilket svarer til gennemsnittet i de sidste fire år (hvor det var hhv. 8%, 24% og 14%). Af de i alt 48 overtrædelser vedrører de 41 Svanen, fem vedrører både Svanen og Blomsten, mens to kun vedrører Blomsten. De hyppigste overtrædelser er 1) en generel profilering af virksomheden som miljømærket, når virksomheden reelt bare har enkelte miljømærkede produkter, 2) en generel profilering som miljømærket service, når der blot anvendes miljømærkede produkter i forbindelse med serviceydelsen, 3) licens er udløbet og markedsføring med et miljømærke er fortsat eller 4) produkter, for hvilke der er søgt licens el. fornyelse, og miljømærket er anvendt før licensen er tildelt eller fornyet. Hovedparten af disse produkter har efterfølgende fået tildelt licens. For alle overtrædelser er fejlene blevet rettet, så reglerne nu er overholdt.

Resultaterne fra 2017 er sammenholdt med tidligere år i nedenstående skema:

Markeds-overvågning	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Overtrædelser	36	51	59	51	72	62	48
Politianmeldelse	1	0	1	0	0	0	0

Oversigt over miljømærkede produkter

Alle svanemærkede produkter og services, der er godkendt til salg i Danmark, samt produkter og services, der har fået licens til Blomsten i Danmark, kan findes på www.ecolabel.dk/da/produkter eller www.ecolabel.dk/da/virksomheder/licenser. Oversigten inkluderer også blomstmærkede produkter, der har fået licens i andre EU-Lande, og som, efter Miljømærkning Danmarks oplysninger, sælges i Danmark. Dog er listen ikke komplet, når det gælder produkter, som har fået licens til Blomsten i lande uden for Norden.

Miljømærkning Danmark har ansvaret for det nordiske Svanemærke og EU-Blomsten, som er Danmarks officielle miljømærker. Miljømærkerne gør det enkelt for dig at vælge blandt de miljømæssigt bedste produkter og serviceydelser. Målet med miljømærkerne er at mindske forbrugets samlede miljøbelastning. Derfor ser miljømærkerne på hele produktets rejse, og de miljøproblemer der opstår undervejs – til gavn for mennesker, miljø og jordens ressourcer. Du kan læse meget mere om Svanen og Blomsten på www.ecolabel.dk. Her kan du finde alle de miljømærkede produkter og få gode råd om forbrug, miljø og sundhed i øvrigt. Du kan også besøge os på [facebook.com/Svanemaerket](https://www.facebook.com/Svanemaerket).